

## آسیب‌شناسی آموزش و یادگیری زبان انگلیسی در یک دانشگاه نظامی از منظر

### زبان آموزان

حجت جدایی حاجی خواجه لو<sup>۱</sup>

اصغر کلهری<sup>۲</sup>

#### چکیده

آموزش و یادگیری زبان‌های خارجی از جمله زبان انگلیسی همواره با چالش‌هایی همراه بوده و البته این چالش‌ها در ایران نمود بیشتری داشته است. هدف از این پژوهش، بررسی چالش‌های موجود یادگیری و آموزش زبان‌های خارجی در سطح یکی از دانشگاه‌های نیروهای مسلح در بازه زمانی سال تحصیلی (۱۳۹۹-۱۴۰۰) می‌باشد. در این پژوهش از یک مطالعه کمی و همچنین مطالعه‌ای کیفی استفاده می‌شود. در مطالعه کیفی از مصاحبه و تحلیل محتوا و در مطالعه کمی از تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها (درصد، فراوانی و میانگین) استفاده می‌شود. در مطالعه کمی، پرسشنامه آسیب‌شناسی آموزش زبان‌های خارجی در سطح یکی از دانشگاه‌های نیروهای مسلح با استفاده از منابع موجود مطرح در پیشینه تحقیق، جهت سنجش آسیب‌های آموزش زبان‌های خارجی از دیدگاه زبان‌آموزان مورد استفاده قرار گرفت.

---

<sup>۱</sup> نویسنده مسئول، گروه آموزش زبان انگلیسی، دانشکده زبان و ادبیات دانشگاه افسری امام علی (ع)، تهران

ایران. رایانامه [jodaei@iamu.ac.ir](mailto:jodaei@iamu.ac.ir)

<sup>۲</sup> دانشجوی مدیریت دفاعی، دانشگاه دفاع عالی ملی [kalhoril3@gmail.com](mailto:kalhoril3@gmail.com)

پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آزمون پایایی آلفای کرونباخ در نرم‌افزار اس‌پی‌اس/اس (SPSS) مورد محاسبه قرار گرفت و روایی آن به‌وسیله نسبت روایی محتوایی محاسبه شد که نتایج به‌دست‌آمده بیانگر مقادیر قابل‌قبولی بودند. در قسمت کیفی از مصاحبه‌های نیمه‌ساختمند استفاده شد. این پژوهش نشان می‌دهد که چالش‌های در حوزه‌های بافت آموزشی، زبان‌آموزان، استادان، رویکردهای آموزشی، مواد و منابع آموزشی، مسئولین و فرماندهان وجود دارد.

**کلمات کلیدی:** آموزش و یادگیری زبان‌های خارجی، چالش‌های یادگیری زبان، نگرش

زبان‌آموزان.

آموزش و یادگیری زبان های خارجی از جمله زبان انگلیسی همواره با چالش هایی همراه بوده است که این چالش ها در ایران نمود بیشتری داشته است (غلامی و همکاران، ۱۳۹۶). تحقیقات انجام شده بیانگر این مطلب است که در نظام آموزشی ایران عوامل دخیل در آموزش و یادگیری زبان انگلیسی در حوزه های مختلف از جمله برنامه درسی، معلم و زبان آموز با چالش های مواجه بوده است (بهروزی و آموزگار<sup>۱</sup>، ۲۰۱۴؛ غلامی و همکاران، ۱۳۹۶؛ ضرابی و برون<sup>۲</sup>، ۲۰۱۷). این در حالی است که مشخصه های تدریس معلمان زبان در کلاس های درس، میزان مشارکت دانشجویان، مطابقت روش تدریس در عمل با روش های تدریس شده در دوران تربیت مدرس و عوامل مرتبط با معلم، میزان مفید بودن مطالب درسی و آموزشی از مهم ترین ویژگی هایی است که بر یادگیری زبان آموزان تاثیر می گذارد. مطالعات بالا نشان داده اند که بیشتر معلمان زبان در سامانه آموزش و پرورش کشور از روش های سنتی استفاده می کنند در حالی که روش ارتباطی، به عنوان شناخته شده ترین روش مورد استفاده بسیاری از مکان های آموزشی در دنیا بوده است. همچنین در مطالعه غلامی و همکاران (۱۳۹۶) گزارش شده است که نقش معلم انتقال دهنده دانش بوده است در حالی که بر طبق نظریه های مدرن نقش معلم باید بیشتر تسهیل کننده یادگیری باشد. نویسندگان مقاله همچنین با اشاره به عوامل موثر بیرونی (مثل امکانات، شرایط آموزشی، عوامل فرهنگی، عدم تطابق اهداف تعیین شده با محتوای کتب درسی و عدم انگیزه زبان آموزان و حتی معلمان نقش مهمی در فرآیند یادگیری زبان آموزان بازی می کنند. از عوامل مهم و موثر دخیل در فرایند یادگیری و آموزش یک زبان خارجی می توان به انگیزه زبان آموزان،

---

<sup>1</sup> Behroozi and Amoozegar

<sup>2</sup> Zarrabi and Brown

ساختار زبان مقصد، روانشناسی زبان و روش تدریس اتخاذ شده توسط معلمان اشاره نمود (آکسفورد<sup>۱</sup>، ۱۹۹۴). عدم در نظر گرفتن هر کدام از این عوامل می تواند موجب ایجاد چالش های جدید در فرآیند یادگیری زبان های خارجی شود. هدف اصلی این پژوهش بررسی چالش های موجود یادگیری و آموزش زبان های خارجی در سطح یکی از دانشگاه های نیروهای مسلح می باشد. همچنین در تحقیق حاضر دیدگاه زبان آموزان یکی از دانشگاه های نیروهای مسلح در رابطه با چالش های موجود آموزش زبان های خارجی در حوزه های محتوای آموزشی، روش تدریس، امکانات آموزشی، شیوه تدریس اساتید و همچنین نحوه سنجش و ارزشیابی مورد بررسی قرار می گیرد.

### پیشینه تحقیق

آموزش زبان انگلیسی در دهه های اخیر از جایگاه قابل توجهی در سطح جهانی برخوردار شده است. براساس آمار شورای اروپا (۲۰۲۰)، حدود دو میلیارد نفر در سراسر جهان در حال یادگیری زبان انگلیسی هستند و پیش بینی ها حاکی از تداوم روند رشد این عدد است. تدریس زبان های خارجی، به ویژه انگلیسی، به دلیل ارزش اجتماعی، فرهنگی و آموزشی چشمگیر آن، در اغلب نظام های آموزشی ملی به اولویت تبدیل شده است، روندی که در ایران نیز به وضوح مشاهده می شود (محرمی و دانش فر، ۱۴۰۲؛ بکان، علی پور و صاعی، ۱۳۹۵). پژوهش های حوزه فراگیری زبان خارجی عوامل متعدد و تأثیرگذاری را در نتایج یادگیری شناسایی کرده اند. یاشیما و همکاران (۲۰۰۴) مؤلفه های کلیدی زیر را بر شمرده اند: (۱) دسترسی به منابع آموزشی مناسب، (۲) اجرای برنامه های درسی ساختاریافته، (۳) مشارکت فعال یادگیرنده، (۴)

<sup>1</sup> Oxford

راهبردهای افزایش انگیزش، (۵) ایجاد محیط یادگیری کم‌استرس، (۶) مشارکت ذی‌نفعان (معلمان، والدین و سیاست‌گذاران) در تصمیم‌گیری، (۷) شایستگی معلم، (۸) کاربرست عملی مهارت‌های زبانی و (۹) دسترسی به برنامه‌های زبان مرتبط. این عوامل در مجموع چارچوب بهینه‌ای برای فراگیری مؤثر زبان شکل می‌دهند.

مطالعات متعددی همواره بر چگونگی تأثیر باورها، تجربه و صلاحیت‌های معلمان زبان خارجی بر فضای کلاس تأکید کرده‌اند. در اردن، صالح و الخوالده (۲۰۲۳) با مطالعه بیش از ۱۸۰ معلم انگلیسی دریافتند که آموزش و آماده‌سازی معلمان نقشی کلیدی در موفقیت دوره دارد. معلمان تازه‌کار با ۱ تا ۵ سال سابقه، روش‌های تدریس دانش‌آموزمحور را چالش‌برانگیزتر ارزیابی کردند. مؤلفان پیشنهاد می‌کنند برنامه‌های تربیت معلم و آموزش‌های مستمر به‌منظور پشتیبانی بهتر از مهارت‌های تدریس ارتقا یابد (صالح و الخوالده، ۲۰۲۳). در عربستان سعودی، شهری (۲۰۲۵) مطالعه‌ای درباره استفاده از فناوری نزد معلمان انگلیسی به‌عنوان زبان خارجی در آموزش عالی انجام داد. اگرچه آنان از مهارت‌های پایه‌ای فناوری اطلاعات و ارتباطات برخوردار بودند، کمبود آموزش برای استفاده از ابزارهای دیجیتال به‌عنوان یکی از چالش‌های اصلی دوره ذکر شد. اجرای آموزش ارتباط‌محور مستلزم پشتیبانی نهاد آموزشی بود، چرا که بدون حمایت سازمانی، معلمان قادر به به‌کارگیری اثربخش فناوری برای تقویت چنین روش‌هایی نیستند (الشهری<sup>۱</sup>، ۲۰۲۵).

یافته‌های مشابه‌ای در مطالعه رزمجو (۱۳۸۷) درباره معلمان انگلیسی شیراز مشاهده شد که نشان‌دهنده ترجیح پایدار برای روش دستور-ترجمه، علی‌رغم تأیید نظری رویکردهای ارتباطی

---

<sup>1</sup> Alshehri

در مدارس متوسطه و مؤسسات زبان خصوصی بود. یک پارادوکس مهم در نظام آموزش زبان ایران تداوم دارد. درحالی که شایستگی ارتباطی به طور جهانی به عنوان هدف غایی آموزش زبان خارجی شناخته می شود، پرورش مهارت های تعاملی در سطوح متوسطه و عالی همچنان به طور نظام مند در حاشیه قرار دارد. این شکاف علی رغم شواهد تجربی مستحکمی ادامه یافته است که بر مرکزیت مهارت گفت و گو در فراگیری زبان تأکید دارد (کانال و سوان، ۱۹۸۰؛ نانان، ۱۹۹۱). در مجموع، این مطالعات اخیر از یافته های پیشین اورافی و برگ (۲۰۰۹) پشتیبانی می کنند. در بافت های آموزشی مختلف، باورها، آموزش، تجربه و دسترسی معلمان به منابع توسعه ای، عوامل کلیدی در موفقیت یا شکست روش های ارتباط محور در کلاس درس به شمار می روند.

### روش تحقیق

به منظور نیل به اهداف تحقیق، روش آمیخته، مورداستفاده قرار گرفت. تحقیق با روش آمیخته نشان دهنده تحقیقاتی است که شامل جمع آوری، تجزیه و تحلیل و تفسیر داده های کمی و کیفی در یک مطالعه است و پدیده زمینه ای را از دیدگاه های متفاوت بررسی می کند (کرسول و کلارک<sup>۱</sup>، ۲۰۱۷). در تحلیل مطالعه کیفی از تحلیل محتوا و در مطالعه کمی از تجزیه و تحلیل توصیفی داده ها (درصد، فراوانی، میانگین) و آمار استنباطی (آزمون تی تست) استفاده شد.

---

<sup>1</sup> Crewell & Clark

### جامعه پژوهش

جامعه مورد مطالعه این پژوهش کلیه دانشجویان یکی از دانشگاههای نیروهای مسلح بوده‌اند که حداقل دوسال تحصیلی برنامه آموزش زبان انگلیسی را در طول دوران تحصیل گذرانیده‌اند. با توجه به آشنایی نزدیک به دو دهه‌ای پژوهشگر با این دانشگاه و نیز یک دهه مشاوره و ارتباط کاری در موضوع آموزش زبان‌های خارجی با معلمان و فرماندهان و افراد مطلع<sup>۱</sup>، این مطالعه انجام گرفته است. داده‌های موردنظر در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ جمع‌آوری شد.

### حجم نمونه و روش نمونه‌گیری

براساس روش نمونه‌گیری تصادفی، ۱۸۱ نفر دانشجوی سال سوم به‌عنوان نمونه برای بخش کمی انتخاب شدند. دلیل انتخاب این دانشجویان حضور به مدت سه سال در یکی از دانشگاه‌های نیروهای مسلح و گذراندن درس‌های زبان عمومی و زبان تخصصی است. بر طبق بروگ و گال (۱۹۹۶) باید حجم ۱۰۰ نفر به‌عنوان حداقل تعداد حجم نمونه در تحقیقات توصیفی در نظر گرفته شود (نادری و سیف نراقی، ۱۳۷۹). در بخش کیفی نیز برای انتخاب نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری هدفمند و نظری استفاده می‌شود. نمونه‌گیری نظری در طی فرآیند پژوهش توسعه می‌یابد و نمی‌توان آن را به‌طور کامل از قبل طراحی کرد. در این روش، نمونه‌گیری زمانی خاتمه می‌یابد که هر مقوله به اشباع نظری برسد. در این مطالعه بعد از مصاحبه با ۱۱ نفر از دانشجویان منتخب، اشباع نظری حاصل شد.

---

<sup>۱</sup> Resource person

## روش و ابزار جمع‌آوری داده‌ها

به‌منظور گردآوری داده‌های کمی پرسش‌نامه محقق‌ساخته مورد استفاده قرار گرفت تا چالش‌های آموزش و یادگیری زبان انگلیسی از منظر زبان‌آموزان بررسی شود. همچنین در قسمت کیفی پژوهش از مصاحبه نیمه‌ساختمند استفاده شد.

## پرسشنامه محقق‌ساخته برای زبان‌آموزان

استفاده از پرسش‌نامه در تحقیقات علوم انسانی به‌عنوان یک ابزار گردآوری داده مورد توجه بسیاری قرار گرفته است. بااین‌حال یکی از مواردی که در استفاده از پرسش‌نامه باید مورد توجه قرار گیرد طراحی مناسب پرسش‌نامه است. از پرسش‌نامه برای بررسی دیدگاه‌ها و نگرش افراد استفاده می‌شود. روش‌های مختلفی برای پخش پرسش‌نامه در میان شرکت‌کنندگان وجود دارد. می‌توان پرسش‌نامه را به شرکت‌کننده داد و به‌صورت جداگانه جمع کرد و یا اینکه شرکت‌کنندگان را در محلی جمع کرد و توسط محقق پخش و جمع‌آوری شود. اغلب اوقات محققین پیشنهاد می‌کنند که از پرسش‌نامه‌های چاپ‌شده استفاده شود به‌این‌دلیل که مسائلی مانند روایی و پایایی آنها در نظر گرفته شده‌اند. بااین‌حال پرسش‌نامه‌ای مناسب برای این پژوهش در ادبیات تحقیق موجود نبود و از آنجایی که بافت تحقیق حاضر یک بافت نظامی است و بافت نظامی هم ویژگی‌های خاص خود را دارد، محققان این پژوهش بر آن شدند خود، طراحی پرسش‌نامه چالش‌های آموزش زبان‌های خارجی را انجام دهند. به همین دلیل مراحل معرفی‌شده توسط بالینگر و داوی (۱۹۹۸)<sup>۱</sup> در طراحی پرسش‌نامه مد نظر قرار گرفت. این مراحل شامل آماده‌سازی پیش‌نویس پرسش‌نامه (تصمیم‌گیری در مورد موضوعات مورد بحث)، دسته‌بندی نوع سوالات (استفاده از سوالات باز و بسته)، جمله‌بندی سوالات، انتخاب پاسخ‌ها و

<sup>۱</sup> Ballinger & Davey

مرتب کردن سوالات بود. همچنین در طراحی پرسش نامه پیشنهادات دورنیه (۲۰۰۹) مواردی مانند ظاهر پرسش نامه، بخش های مختلف آن، تعداد سوالات، انتخاب و ترتیب گویه ها و زمان پاسخگویی مد نظر قرار گرفت.

پرسش نامه آسیب شناسی آموزش زبان های خارجی در سطح یکی از دانشگاه های نیروهای مسلح با استفاده از منابع موجود در پیشینه تحقیق مطرح جهت سنجش آسیب های آموزش زبان های خارجی از دیدگاه زبان آموزان از ۳۳ گویه (بافت آموزشی ۹ گویه، معلم ۷ گویه، زبان آموز ۵ گویه، رویکردهای آموزشی ۴ گویه و مواد آموزشی ۶ گویه و مسئولین ۲ گویه) براساس طیف پنج درجه لیکرت شامل خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم) که به ترتیب نمره ۵ تا ۱ (خیلی کم نمره ۱ و خیلی زیاد نمره ۵) مورد استفاده قرار گرفت. برای تعیین روایی محتوایی، پرسش نامه توسط ۵ نفر از اساتید علوم تربیتی به عنوان متخصص امر مورد بازبینی قرار گرفت (ضمیمه ب) که آیا گویه ها با موضوعات مورد بحث ارتباط محتوایی دارد یا خیر. به منظور اطمینان از روایی پرسش نامه از روش سنجش نسبت روایی محتوایی<sup>۱</sup> استفاده شد. پرسش نامه توسط ۵ نفر از اساتید علوم تربیتی به عنوان متخصص امر مورد بازبینی قرار گرفت. نسبت روایی محتوایی نشان می دهد که گویه های نسخه نهایی این پرسش نامه از روایی محتوایی بالایی برخوردار هستند. (I-CVI range: 0.80 to 1.00). همچنین میانگین نسبت روایی محتوایی برای تمام گویه ها برابر با S-CVI(average):0.95 و S-CVI(average):0.87 بود که مقادیر قابل قبول برای روایی محتوایی به شمار می آیند.

---

<sup>1</sup> Content Validity Ratio

جدول ۱: نسبت روایی محتوایی مولفه‌های پرسش‌نامه

| ردیف | عامل                                           | S-CVI/AVE | S-CVI/UA |
|------|------------------------------------------------|-----------|----------|
| ۱    | عوامل وابسته به بافت آموزشی                    | ۰.۹۷      | ۰.۸۸     |
| ۲    | نقش زبان‌آموز                                  | ۰.۹۲      | ۰.۸      |
| ۳    | نقش معلم                                       | ۱         | ۱        |
| ۴    | نقش رویکردهای آموزشی                           | ۰.۹۵      | ۰.۷۵     |
| ۵    | نقش منابع آموزشی                               | ۰.۹۶      | ۰.۸۳     |
| ۶    | مسئولین                                        | ۱         | ۱        |
| ۷    | آسیب‌شناسی آموزش زبان‌های خارجی (کل پرسش‌نامه) | ۰.۹۵      | ۰.۸۷     |

سپس پایایی پرسش‌نامه در مطالعه پیلوت بر روی نمونه اصلی ولی در مقیاس محدودتر مورد بررسی قرار گرفت. بعد از تهیه پرسش‌نامه نهایی تعداد ۱۸۱ پرسش‌نامه تکثیر و توسط پاسخ‌دهندگان تکمیل شد. پایایی گویه‌ها با استفاده از آزمون پایایی آلفای کرونباخ در نرم‌افزار SPSS مورد محاسبه قرار گرفت. آلفای کرونباخ متداول‌ترین معیار برای پایایی یک پرسش‌نامه به حساب می‌آید. این آزمون هنگامی استفاده می‌شود که محقق چندین گویه در مقیاس لیکرت از یک پرسش‌نامه داشته باشد.

نتایج به شرح جدول زیر (جدول شماره ۲) می باشد:

جدول ۲: ضریب پایایی پرسش نامه با آلفای کرونباخ

| ردیف | عامل                                           | تعداد گویه | ضریب آلفا |
|------|------------------------------------------------|------------|-----------|
| ۱    | عوامل وابسته به بافت آموزشی                    | ۹          | ۰.۷۰      |
| ۲    | نقش زبان آموز                                  | ۵          | ۰.۷۶      |
| ۳    | نقش معلم                                       | ۷          | ۰.۷۷      |
| ۴    | نقش رویکردهای آموزشی                           | ۴          | ۰.۸۶      |
| ۵    | نقش منابع آموزشی                               | ۶          | ۰.۷۹      |
| ۶    | مسئولین                                        | ۲          | ۰.۶۹      |
| ۷    | آسیب شناسی آموزش زبان های خارجی (کل پرسش نامه) | ۳۳         | ۰.۷۹      |

جدول ۲ نشان می دهد ضریب کرونباخ آلفا برابر است با ۰.۷۹ که نشان دهنده سطح قابل قبول پایایی پرسش نامه است. همچنین پایایی عامل های پرسش نامه هم به طور جداگانه مورد محاسبه قرار گرفت که نشان دهنده میزان قابل قبولی برای تمام ساخت های پرسش نامه است.

### مصاحبه نیمه ساختار یافته

عمده ترین روش گردآوری داده ها در این پژوهش اجرای مصاحبه های نیمه ساختمند فردی و گروهی بوده است. مصاحبه های گروهی این پژوهش با دو یا سه نفر از مشارکت کنندگان انجام شد. در مجموع ۱۱ مصاحبه برگزار شد. هدف از تشکیل این گروه ها ایجاد فرصتی برای تضارب

دیدگاه‌ها و نگرش‌ها، تعامل میان شرکت‌کنندگان (گال، بورگ و گال<sup>۱</sup>، ۱۹۹۶) در تکمیل ایده‌ها و یادآوری مثال‌ها و نمونه‌ها بوده است.

هرچند که مصاحبه‌ها، با سؤالات عمومی آغاز شد اما پرسش‌ها فقط نقش فراهم کردن زمینه‌ای را برای بحث داشتند. بنابراین، چارچوب کلی پرسش‌ها یکسان بود اما بر مبنای پاسخ جواب‌دهندگان باظرافت، سؤالات متفاوتی از آنها پرسیده شد تا علاوه بر جمع‌آوری داده‌های استاندارد از همه مشارکت‌کنندگان، بتوان اطلاعات عمیق‌تری به دست آورد. مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، روش جمع‌آوری داده‌های پژوهشی است که در علوم اجتماعی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این گونه مصاحبه اجازه پرداختن به مسائل جدیدی داده می‌شود که در حین یک مصاحبه به وجود می‌آید و می‌توان آن را به عنوان یک نتیجه از مصاحبه در نظر گرفت.

### مراحل انجام تحقیق

داده‌های پژوهش حاضر در طی چندین مرحله جمع‌آوری شد. پرسش‌نامه محقق ساخته برای زبان‌آموزان در کلاس‌های مختلف آموزشی و در بین کلاس‌های دانشجویان به صورت تصادفی توزیع شد. سپس براساس نتایج به دست آمده از تحلیل، پرسش‌نامه‌های گردآوری شده مصاحبه نیمه‌ساختاریافته‌ای در مورد علل ضعف و چالش‌های موجود در آموزش زبان انگلیسی در سطح دانشگاه با تعدادی از دانشجویان دانشگاه انجام شد که به صورت هدفمند انتخاب شده بودند. در پایان با استفاده از رویکرد تحلیل محتوا مضامین مربوط به چالش‌های موجود یادگیری زبان انگلیسی استخراج شد. مصاحبه با دانشجویان تا زمان رسیدن به حالت اشباع داده‌ها ادامه یافت.

---

<sup>1</sup> Gall, Borg and Gall

## تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها به دو صورت کمی و کیفی انجام می‌شود. در سطح کمی هم آمار توصیفی و نیز استنباطی مورد استفاده قرار گرفت. در مرحله توصیفی، میزان فراوانی، درصد و میانگین محاسبه شد. در قسمت کمی، پس از جمع‌آوری داده‌ها و ثبت آنها در نرم‌افزار SPSS، شاخص‌های آمار توصیفی (شاخص‌های تمایل مرکزی و شاخص‌های پراکندگی) و آمار استنباطی (آزمون تی تک نمونه‌ای<sup>۱</sup>) ارائه می‌شود. از این آزمون برای بررسی یک جامعه استفاده می‌شود. برای تحلیل داده‌های کیفی از کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی استفاده می‌شود. در اولین مرحله کدبندی باز صورت می‌گیرد که در آن داده‌ها سطر به سطر و پاراگراف به پاراگراف کدبندی و مفهوم‌بندی می‌شود. در مرحله دوم یعنی کدگذاری محوری، مفاهیم براساس اشتراکات معنایی در کنار هم قرار می‌گیرند و در نهایت در مرحله سوم یعنی کدگذاری انتخابی، مقولات اصلی پژوهش استخراج می‌شود. براساس کرسول (۲۰۰۲)<sup>۲</sup> پژوهشگران مختلف نتیجه مرحله کدگذاری باز را به گونه‌های مختلف سازماندهی کرده و نمایش می‌دهند.

## نتایج تحلیل داده‌ها

یافته‌هایی که در این بخش ملاحظه می‌شود حاصل تحلیل داده‌هایی است که به‌طور اصلی تولید آنها از مصاحبه‌ها و دست‌نوشته‌ها، نتایج نظرسنجی، آزمون‌های اخذشده از دانشجویان و موارد مرتبط با شیوه‌ها و اشکالات مرتبط با بحث آموزش زبان در دانشگاه بوده است. این موارد محور پژوهش بوده‌اند. این بررسی‌ها و گفت‌وگوها با اطلاع‌رسانان و مشارکت‌کنندگان در

---

<sup>۱</sup> One- sample t-test

<sup>۲</sup> Creswell

پژوهش گاهی از اهداف ازپیش تعیین شده برای پژوهش فراتر رفته و مفاهیم تازه‌ای را پدیدار ساخته و یافته‌ها را دل‌پذیرتر از آن چه پیش‌بینی می‌شد، کرده است. در ادامه نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها در بخش کمی از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است.

### چالش‌های موجود در حوزه‌های مختلف

#### چالش‌های موجود آموزش زبان‌های خارجی در حوزه بافت آموزشی

از آمار توصیفی برای تنظیم و طبقه‌بندی داده‌ها و نمایش ترسیمی و محاسبه مقادیر آن استفاده می‌شود. این آمار نشان‌دهنده مشخصات تک‌تک اعضای جامعه هدف ماست. تلاش کردیم نتایج را با استفاده از جدول‌های مقادیر خاص ارائه دهیم که بیانگر ویژگی‌های مهم داده‌ها هستند. در آمار توصیفی ارائه‌شده شاخص‌های مرکزی (نما، میانه و میانگین) محاسبه می‌شود که در توضیح نتایج می‌توان آنها را استفاده نمود.

جدول ۳ بیانگر شاخص‌های آمار توصیفی مربوط به دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به چالش‌های آموزش زبان‌های خارجی در حوزه بافت آموزشی در سطح یکی از دانشگاه‌های نیروهای مسلح است.

جدول ۳: آمار توصیفی مربوط به دیدگاه زبان آموزان نسبت به چالش های آموزش زبان های خارجی در حوزه بافت آموزشی

| گویه         | ۱   | ۲   | ۳   | ۴   | ۵   | ۶   | ۷   | ۸   | ۹   | بافت (کلی) |
|--------------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|------------|
| میانگین      | ۲   | ۱   | ۱   | ۲   | ۲   | ۲   | ۲   | ۱   | ۲   | ۲.۲۹       |
|              | .۴۳ | .۹۳ | .۹۳ | .۶۴ | .۱۸ | .۰۶ | .۹۸ |     | .۲۹ |            |
| میانه        | ۲   | ۲   | ۲   | ۳   | ۲   | ۲   | ۳   | ۲   | ۲   |            |
| نما          | ۲   | ۱   | ۱   | ۲   | ۲   | ۱   | ۱   | ۱   | ۲   |            |
| انحراف معیار | ۱   | ۰   | ۰   | ۱   | ۰   | ۱   | ۰   | ۱   | ۱   | ۰.۵۸       |
| یار          | .۰۳ | .۹۶ | .۹۵ | .۱۸ | .۹۶ | .۰۲ | .۹۵ | .۲۰ | .۲۱ |            |

همان طور که جدول شماره ۳ نشان می دهد میانگین نمره دیدگاه زبان آموزان نسبت به چالش های آموزش زبان های خارجی در حوزه بافت آموزشی نسبتاً کم بود (میانگین = ۲.۲۹، انحراف معیار = ۰.۵۸). همچنین زبان آموزان بیشتر گزینه (نما) اعداد لیکتری ۱ و ۲ را انتخاب کردند که نشان دهنده نمره پایین پاسخ دهندگان است.

از میان ۹ گویه این مولفه کمترین میانگین مربوط به گویه های ۴، ۷ و ۱۱ بود که نتایج جدول توزیع فراوانی آنها در زیر می آوریم.

جدول ۴: میزان گستردگی و تنوع فعالیت های کلاسی یادگیری زبان انگلیسی (گویه ۴)

| گزینه انتخابی | فراوانی | درصد  |
|---------------|---------|-------|
| کاملاً مخالفم | ۷۲      | ۳۹.۸  |
| مخالفم        | ۶۶      | ۳۴.۵  |
| نظری ندارم    | ۲۸      | ۱۵.۵  |
| موافقم        | ۱۳      | ۱۷.۲۰ |
| کاملاً موافقم | ۲       | ۱.۱۰  |
| کل            | ۱۸۱     | ۱۰۰   |

برطبق جدول شماره ۴، درصد فراوانی دیدگاه زبان آموزان نسبت به میزان گستردگی و تنوع فعالیت های کلاسی یادگیری زبان انگلیسی در سطح دانشگاه نشان دهنده پایین بودن این شاخص است و تقریباً ۸۰ درصد پاسخ دهندگان گزینه «مخالفم» و «کاملاً مخالفم» را انتخاب کردند.

جدول ۵: میزان تنوع آموزشی در سطح یکی از دانشگاه های نیروهای مسلح (گویه ۷)

| گزینه         | فراوانی | درصد |
|---------------|---------|------|
| کاملاً مخالفم | ۷۲      | ۳۹.۸ |
| مخالفم        | ۶۵      | ۳۵.۹ |
| نظری ندارم    | ۲۹      | ۱۶   |
| موافقم        | ۱۴      | ۷.۷  |
| کاملاً موافقم | ۱       | ۰.۶  |
| کل            | ۱۸۱     | ۱۰۰  |

همان طور که جدول شماره ۵ نشان می دهد میزان تنوع آموزشی در سطح یکی از دانشگاه های نیروهای مسلح نسبتاً پایین است و بیش از ۷۵ درصد پاسخ دهندگان گزینه «کاملاً مخالف» یا «مخالف» را انتخاب نمودند که بیانگر باور دانشجویان به مناسب نبودن میزان تنوع آموزشی در سطح یکی از دانشگاه های نیروهای مسلح است.

جدول شماره ۷ نظرات زبان آموزان در مورد میزان امکانات آموزشی و تسهیلات لازم برای یادگیری زبان را نشان می دهد.

جدول ۶: میزان امکانات آموزشی و تسهیلات لازم برای یادگیری زبان (گویه ۱۱)

| گزینه انتخابی | فراوانی | درصد |
|---------------|---------|------|
| کاملاً مخالفم | ۴۸      | ۲۶.۵ |
| مخالفم        | ۷۲      | ۳۹.۸ |
| نظری ندارم    | ۴۱      | ۲۲.۷ |
| موافقم        | ۱۹      | ۱۰.۵ |
| کاملاً موافقم | ۱       | ۰.۶  |
| کل            | ۱۸۱     | ۱۰۰  |

طبق این جدول بیشتر زبان آموزان (نزدیک به ۶۵ درصد) باور دارند که امکانات آموزشی و تسهیلات لازم برای یادگیری زبان خارجی در این دانشگاه به اندازه مناسب وجود ندارد. این در حالی است که تنها ۱۱ درصد از دانشجویان یعنی ۲۰ نفر با این مساله موافق هستند. آزمون تی-تک نمونه ای به منظور مقایسه نمره میانگین نمونه آماری با جامعه آماری در حوزه چالش های بافت آموزشی مورد استفاده قرار گرفت.

جدول ۷: آزمون تی تک نمونه‌ای حوزه بافت آموزشی

| Test Value = 2.5        |       |      |         |            |                   |       |
|-------------------------|-------|------|---------|------------|-------------------|-------|
| 95% Confidence Interval |       |      |         |            |                   |       |
|                         |       | Sig. | (2-     | Mean       | of the Difference |       |
|                         | t     | df   | tailed) | Difference | Lower             | Upper |
| Con<br>text             | -4.66 | 180  | .00     | -.20       | -.28              | -.11  |

نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای (جدول ۸) نشان می‌دهد که در حوزه چالش‌های بافت آموزشی، تفاوت معناداری بین میانگین جامعه آماری یعنی  $M=2.5$  و میانگین نمره نمونه آماری یعنی  $M=2.29$  (جدول شماره ۳) وجود دارد و نمره میانگین به دست آمده برای دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به چالش‌های مربوط به بافت آموزشی، به صورت معناداری کمتر از نمره میانگین جامعه آماری است.

$$t(180) = -4.66, p = 0.00$$

بنابراین، فرضیه صفر (بین میانگین نمرات نمونه آماری و جامعه آماری در حوزه چالش‌های بافت آموزشی، تفاوت معناداری وجود ندارد) رد می‌شود و فرض جایگزین پذیرفته می‌شود.

چالش‌های موجود آموزش زبان‌های خارجی در حوزه زبان‌آموزان  
جدول شماره ۸ بیانگر آمار توصیفی مربوط به دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به چالش‌های آموزش زبان‌های خارجی در حوزه زبان‌آموزان است.

جدول ۸: آمار توصیفی مربوط به دیدگاه زبان آموزان نسبت به چالش های آموزش زبان های خارجی در حوزه زبان آموزان

| شماره گویه   | گویه | گویه | گویه | گویه | گویه | زبان آموزان (کلی) |
|--------------|------|------|------|------|------|-------------------|
|              | ۳۵   | ۸    | ۳۱   | ۳۲   | ۳۳   |                   |
| میانگین      | ۳.۸  | ۲.۵۶ | ۲.۷۱ | ۴.۰۸ | ۳    | ۳.۲۷              |
| ۶            |      |      |      |      |      |                   |
| میانه        | ۴.۰  | ۲    | ۲    | ۴    | ۳    | ۳.۲               |
| ۰            |      |      |      |      |      |                   |
| نما          | ۴.۰  | ۲    | ۲    | ۵    | ۴    | ۳.۲               |
| ۰            |      |      |      |      |      |                   |
| انحراف معیار | ۱.۱  | ۱.۰۹ | ۱.۳۳ | ۱    | ۱.۲۰ | ۰.۵۸              |
| ۵            |      |      |      |      |      |                   |

همان طور که جدول ۸ نشان می دهد میانگین نمره دیدگاه زبان آموزان نسبت به چالش های آموزش زبان های خارجی در حوزه زبان آموزان بیش از حد متوسط است (میانگین برابر است با ۳.۲۷، انحراف معیار ۰.۵۸). همچنین زبان آموزان بیشتر گزینه (نما) اعداد لیکرتی ۴ را انتخاب کردند که نشان دهنده مقدار بالای این مقیاس است.

مطابق این جدول بیشترین میانگین نمره پاسخ دهندگان در این حوزه مربوط به گویه ۳۲ با میانگین برابر با ۴.۰۸ و انحراف معیار ۱ و گویه ۳ با میانگین ۳.۸۶ و انحراف معیار ۱.۱۵ است. جدول ۹ نتایج آمار مربوط به ارزیابی زبان آموزان از میزان انگیزه خود را نشان می دهد.

جدول ۹: آمار مربوط به ارزیابی زبان آموزان از میزان انگیزه خود (گویه ۳)

| گزینه انتخابی | فراوانی | درصد |
|---------------|---------|------|
| کاملاً مخالفم | ۹       | ۵    |
| مخالفم        | ۱۸      | ۹.۹  |
| نظری ندارم    | ۲۵      | ۱۳.۸ |
| موافقم        | ۶۵      | ۳۵.۹ |
| کاملاً موافقم | ۶۴      | ۳۵.۴ |
| کل            | ۱۸۱     | ۱۰۰  |

همان‌طور که جدول شماره ۱۰ نشان می‌دهد بیش از ۷۰ درصد زبان‌آموزان بیان نمودند که در یادگیری زبان انگیزه زیادی دارند به این دلیل که گزینه‌های ۴ و ۵ در مقیاس لیکرتی را انتخاب نمودند.

نتایج جدول شماره ۱۰ هم نشان‌دهنده علاقمندی بالای زبان‌آموزان نسبت به یادگیری زبان انگلیسی می‌باشد. این جدول نشان می‌دهد که نزدیک به ۷۸ درصد دانشجویان یعنی ۱۴۲ نفر از ۱۸۱ نفر شرکت‌کننده گزینه‌های «موافقم» و یا «کاملاً موافقم» را انتخاب نمودند.

جدول ۱۰: توزیع فراوانی مربوط به ارزیابی زبان آموزان از میزان علاقمندی به یادگیری زبان (گویه ۳۲)

| گزینه انتخابی | فراوانی | درصد  |
|---------------|---------|-------|
| کاملاً مخالفم | ۴       | ۲.۲   |
| مخالفم        | ۱۵      | ۸.۳   |
| نظری ندارم    | ۲۰      | ۱۱    |
| موافقم        | ۶۴      | ۳۵.۴  |
| کاملاً موافقم | ۷۸      | ۴۳.۱۱ |
| کل            | ۱۸۱     | ۱۰۰   |

آزمون تی تک نمونه/ی به منظور مقایسه نمرات میانگین نمونه آماری با جامعه آماری در حوزه چالش های زبان آموزان به کار برده شد.

جدول ۱۱: نتایج آزمون تی تک نمونه/ی حوزه زبان آموزان

| Test Value = 2.5 |       |     |                 |                 |                                           |       |
|------------------|-------|-----|-----------------|-----------------|-------------------------------------------|-------|
|                  |       |     | Sig. (2-tailed) | Mean Difference | 95% Confidence Interval of the Difference |       |
|                  | t     | df  |                 |                 | Lower                                     | Upper |
| Learner          | 17.80 | 180 | .00             | .77             | .69                                       | .86   |

نتایج آزمون تی تک نمونه/ی (جدول ۱۲) نشان می دهد که در حوزه چالش های زبان آموزان، تفاوت معناداری بین میانگین جامعه آماری یعنی  $M=2.5$  و میانگین جامعه نمونه یعنی  $M=3.27$  (جدول ۸) وجود دارد و نمره میانگین به دست آمده برای دیدگاه زبان آموزان نسبت به چالش های مربوط به زبان آموزان، به صورت معناداری بیشتر از نمره میانگین جامعه آماری است.

$$t(180) = 17.80, p = 0.00$$

بنابراین فرضیه صفر (بین میانگین نمرات دانشجویان و جامعه آماری در حوزه چالش‌های مربوط به زبان‌آموزان تفاوت معناداری وجود ندارد.) رد می‌شود و فرض جایگزین پذیرفته می‌شود.

چالش‌های موجود آموزش زبان‌های خارجی در حوزه استادان  
جدول شماره ۱۲ آمار توصیفی مربوط به دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به چالش‌های آموزش زبان‌های خارجی در حوزه معلمان را نشان می‌دهد.

جدول ۱۲: آمار توصیفی مربوط به دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به چالش‌های آموزش زبان‌های خارجی در حوزه معلمان

| میانگین کل   | گویه | گویه | گویه | گویه | گویه | گویه | گویه |         |
|--------------|------|------|------|------|------|------|------|---------|
| نمره استادان | ۲۰   | ویه  | ۱۷   | ۱۶   | ۱۲   | ۶    | ۵    |         |
|              |      | ۱۸   |      |      |      |      |      |         |
| ۳.۳۶         | ۳.۱۱ | ۳    | ۲.۸۸ | ۳.۸۹ | ۲.۶  | ۳.۶  | ۳.۴۵ | میانگین |
|              |      | .۹۱  |      |      |      |      |      | ن       |
| ۳.۲۸         | ۴۳   | ۴    | ۳    | ۳    | ۳    | ۴    | ۴    | میان    |
| ۳.۷۱         | ۴    | ۴    | ۲    | ۴    | ۴    | ۴    | ۴    | نما     |
| ۰.۹۷         | ۱.۰۵ | ۰    | ۱.۰۱ | ۱.۳۲ | ۱.۱۶ | ۰.۸۷ | ۱.۰۲ | انحراف  |
|              |      | .۸۶  |      |      |      |      |      | معیار   |

جدول شماره ۱۲ نشان می‌دهد که میانگین نمره دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به عملکرد استادان آموزش زبان‌های خارجی نسبتاً بالاست (میانگین برابر با ۳.۳۶، انحراف معیار برابر با ۰.۹۷).

برای نمونه، نتایج میزان فراوانی و درصد گویه‌هایی که بیشترین نمره میانگین را به خود اختصاص داده‌اند در جدول شماره ۱۳ مشاهده می‌شود.

| جدول شماره ۱۳: آمار توصیفی مربوط به توانمندی استادان در استفاده از روش‌های جدید و مدرن آموزش زبان (گویه شماره ۱۶) |         |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|-------|
| گزینه انتخابی                                                                                                     | فراوانی | درصد  |
| کاملاً مخالفم                                                                                                     | ۱۸      | ۹.۹   |
| مخالفم                                                                                                            | ۴۱      | ۲۲.۷  |
| نظری ندارم                                                                                                        | ۴۹      | ۲۷.۱  |
| موافقم                                                                                                            | ۵۷      | ۳۱.۵۰ |
| کاملاً موافقم                                                                                                     | ۱۳      | ۷.۲   |
| کل                                                                                                                | ۱۸۱     | ۱۰۰   |

همان‌طور که جدول شماره ۱۳ نشان می‌دهد بیش از ۴۰ درصد زبان‌آموزان گزینه «موافقم» و «کاملاً موافقم» را انتخاب نمودند و در مقابل حدود ۳۲ درصد زبان‌آموزان گزینه‌های «کاملاً مخالف» و «مخالف» را انتخاب نمودند.

| جدول شماره ۱۴: توزیع فراوانی مربوط به علاقمندی استادان دانشگاه به تدریس زبان (گویه ۱۶) |         |      |
|----------------------------------------------------------------------------------------|---------|------|
| گزینه انتخابی                                                                          | فراوانی | درصد |
| کاملاً مخالفم                                                                          | ۵       | ۲.۸  |
| مخالفم                                                                                 | ۱۲      | ۶.۶  |
| نظری ندارم                                                                             | ۲۳      | ۱۲.۷ |
| موافقم                                                                                 | ۱۱۴     | ۶۳   |
| کاملاً موافقم                                                                          | ۲۷      | ۱۴.۹ |
| کل                                                                                     | ۱۸۱     | ۱۰۰  |

همان‌طور که جدول شماره ۱۴ نشان می‌دهد بیش از ۷۰ درصد شرکت‌کنندگان بر این باورند که استادان زبان انگلیسی در سطح دانشگاه نسبت به امر تدریس زبان‌های خارجی علاقمند هستند. نمره میانگین به‌دست‌آمده هم گویای این مطلب است. (میانگین برابر است با ۳.۹۱ با انحراف معیار ۰.۸۶)

جدول نشان‌دهنده فراوانی میزان علاقمندی استادان به تدریس زبان است. همان‌طور که این جدول نشان می‌دهد بیشتر پاسخ‌دهندگان (بیش از ۶۰ درصد) گزینه‌های ۴ و ۵ را انتخاب نمودند. آزمون تی‌تک نمونه‌ای به‌منظور مقایسه نمرات میانگین نمونه آماری با جامعه آماری در حوزه چالش‌های مربوط به استادان زبان انگلیسی مورد استفاده قرار گرفت.

جدول شماره ۱۵: نتایج آزمون تی‌تک نمونه‌ای حوزه استادان

| Test Value = 2.5 |     |    |                                           |                 |       |       |
|------------------|-----|----|-------------------------------------------|-----------------|-------|-------|
|                  |     |    | 95% Confidence Interval of the Difference |                 |       |       |
|                  | t   | df | Sig. (2-tailed)                           | Mean Difference | Lower | Upper |
| Te               | 11. | 18 | .000                                      | .86             | .72   | 1.00  |
| acher            | 94  | 0  |                                           |                 |       |       |

نتایج آزمون تی‌تک نمونه‌ای (جدول شماره ۱۶) نشان می‌دهد که در حوزه چالش‌های استادان زبان انگلیسی، تفاوت معناداری بین میانگین جامعه آماری یعنی  $M=2.5$  و میانگین جامعه نمونه یعنی  $M=3.36$  (جدول شماره ۱۲) وجود دارد و نمره میانگین مربوط به دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به استادان زبان انگلیسی، به‌صورت معناداری بیشتر از نمره میانگین جامعه آماری است.

$$t(180) = 11.94, p = 0.00$$

بنابراین فرضیه صفر (بین میانگین نمرات دانشجویان و جامعه آماری در حوزه چالش های مربوط به زبان آموزان تفاوت معناداری وجود ندارد.) رد می شود و فرض جایگزین پذیرفته می شود.

**چالش های موجود آموزش زبان های خارجی در حوزه رویکردهای آموزشی**  
جدول شماره ۱۶ بیانگر آمار توصیفی مربوط به دیدگاه زبان آموزان نسبت به چالش های آموزش زبان های خارجی در حوزه رویکردهای آموزشی است.

جدول شماره ۱۶: آمار توصیفی مربوط به دیدگاه زبان آموزان نسبت به چالش های آموزش زبان های خارجی در حوزه رویکردهای آموزشی

| تعداد | گویه ۲ | گویه ۱۵ | گویه ۲۱ | گویه ۲۳ | میانگین کل رویکردهای آموزشی |
|-------|--------|---------|---------|---------|-----------------------------|
| ۱۸۱   | ۱۸۱    | ۱۸۱     | ۱۸۱     | ۱۸۱     | ۱۸۱                         |
| ۲.۵   | ۲.۸۳   | ۲.۷۰    | ۳       | ۲.۷۵    | ۲.۷۵                        |
| ۲     | ۳      | ۳       | ۳       | ۳       | ۲.۷۵                        |
| ۲     | ۳      | ۳       | ۳       | ۴       | ۳                           |
| ۱.۰۷  | ۰.۹۸   | ۱.۰۸    | ۱.۱۷    | ۰.۷۷    | ۰.۷۷                        |

یار

همان طور که جدول شماره ۱۶ نشان می دهد نمرات دانشجویان نسبت به مناسب بودن رویکردهای آموزشی زیاد نبود (میانگین کل برابر است با ۲.۷۵ با انحراف معیار ۰.۷۷). انحراف معیار پایین این مقیاس بیانگر این مطلب است که اکثر دانشجویان نسبت به این مساله

توافق نظر داشتند. کمترین میانگین اخذشده برای این مولفه مربوط به گویه شماره ۲ بود که نتایج آن در زیر آورده می‌شود.

| جدول شماره ۱۷: آمار توصیفی مربوط به راهبردهای تدریس (روش تدریس) (گویه شماره ۲) |         |      |
|--------------------------------------------------------------------------------|---------|------|
| گزینه انتخابی                                                                  | فراوانی | درصد |
| کاملاً مخالفم                                                                  | ۳۸      | ۲۱   |
| مخالفم                                                                         | ۵۵      | ۳۰.۴ |
| نظری ندارم                                                                     | ۴۹      | ۲۷.۱ |
| موافقم                                                                         | ۳۷      | ۲۰.۴ |
| کاملاً موافقم                                                                  | ۲       | ۱.۱  |
| کل                                                                             | ۱۸۱     | ۱۰۰  |

همان‌طور که جدول شماره ۱۸ نشان می‌دهد نزدیک به ۵۱ درصد شرکت‌کنندگان (یعنی ۹۳ نفر) گزینه‌های مخالف و کاملاً مخالف را انتخاب نمودند. این امر نشان می‌دهد بیشتر زبان‌آموزان نسبت به راهبردهای تدریس زبان در سطح دانشگاه، دیدگاه مثبتی ندارند. جدول شماره ۱۸ بیانگر این است اکثر دانشجویان بر این باورند که راهبردهای تدریس در سطح معلمان مناسب نمی‌باشد.

جدول شماره ۱۸ نتایج توزیع فراوانی مربوط به گویه شماره ۱۶ را نشان می دهد.

| جدول شماره ۱۸: توزیع فراوانی مربوط به دانشجو محور بودن آموزش ها (گویه شماره ۱۶) |         |      |
|---------------------------------------------------------------------------------|---------|------|
| گزینه انتخابی                                                                   | فراوانی | درصد |
| کاملاً مخالفم                                                                   | ۲۸      | ۱۵.۵ |
| مخالفم                                                                          | ۵۱      | ۲۸.۲ |
| نظری ندارم                                                                      | ۵۵      | ۳۰.۴ |
| موافقم                                                                          | ۴۱      | ۲۲.۷ |
| کاملاً موافقم                                                                   | ۶       | ۳.۳  |
| کل                                                                              | ۱۸۱     | ۱۰۰  |

همان طور که جدول شماره ۱۸ نشان می دهد اکثر دانشجویان (۷۳ درصد دانشجویان) باور داشتند که کلاس های برگزار شده، دانشجو محور نیست و فقط ۲۶ درصد دانشجویان با این مساله موافق بودند.

آزمون تی-تک نمونه/ی به منظور مقایسه نمرات میانگین نمونه آماری با جامعه آماری در حوزه چالش های مربوط به رویکردهای آموزشی مورد استفاده قرار گرفت.

جدول شماره ۱۹: آزمون تی-تک نمونه/ای حوزه رویکردهای آموزشی

| Test Value = 2.5 |      | 95% Confidence |            |                            |       |     |
|------------------|------|----------------|------------|----------------------------|-------|-----|
|                  |      | Sig. (2-       | Mean       | Interval of the Difference |       |     |
|                  | T    | tailed)        | Difference | Lower                      | Upper |     |
| Approaches       | 4.51 | 180            | .00        | .25                        | .14   | .37 |

نتایج آزمون تی-تک نمونه/ای (جدول ۲۰) نشان می‌دهد که در حوزه چالش‌های مربوط به رویکردهای آموزشی، تفاوت معناداری بین میانگین جامعه آماری یعنی  $M=2.5$  و میانگین جامعه نمونه یعنی  $M=2.75$  (جدول شماره ۱۶) وجود دارد و نمره میانگین مربوط به دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به چالش‌های مربوط به رویکردهای آموزشی، به صورت معناداری بیشتر از نمره میانگین جامعه آماری است.

$$t(180) = 4.51, p = 0.00$$

بنابراین فرضیه صفر (بین میانگین نمرات دانشجویان و جامعه آماری در حوزه چالش‌های مربوط به رویکردهای آموزشی تفاوت معناداری وجود ندارد) رد می‌شود و فرض جایگزین پذیرفته می‌شود.

## چالش های موجود آموزش زبان های خارجی در حوزه مواد و منابع آموزشی

جدول شماره ۲۰ دیدگاه دانشجویان در مورد مناسب بودن مواد و منابع آموزشی در یکی از

دانشگاه های نیروهای مسلح را نشان می دهد.

جدول شماره ۲۰: آمار توصیفی مربوط به دیدگاه زبان آموزان نسبت به مواد و منابع آموزشی

| کل                  | میانگین | گویه | گویه | گویه | گویه | گویه | گویه |
|---------------------|---------|------|------|------|------|------|------|
| مواد و منابع آموزشی |         | ۳۰   | ۲۹   | ۲۸   | ۲۷   | ۲۶   | ۱۳   |
| میانگین             | ۲.۲۸    | ۲.۶  | ۲.۱  | ۲.۶  | ۲.۴  | ۱.۷  | ۲.۰  |
| ن                   |         |      |      |      |      |      |      |
| میانه               | ۲.۳۳    | ۲    | ۲    | ۳    | ۲    | ۲    | ۲    |
| نما                 | ۱.۶۷    | ۲    | ۲    | ۴    | ۲    | ۱    | ۲    |
| انحراف معیار        | ۰.۷۸    | ۱.۲  | ۱.۱  | ۱.۱  | ۱.۱  | ۰.۹  | ۱    |

همان طور که از جدول شماره ۲۰ مشخص است نمره میانگین کل دیدگاه دانشجویان

نسبت به کارایی مواد و منابع آموزشی نسبتاً پایین است (نمره میانگین ۲.۲۸، انحراف معیار ۰.۷۸).

جدول شماره ۲۱ نمایانگر دیدگاه زبان آموزان نسبت به کارایی مواد آموزشی زبان

انگلیسی است. منظور از مواد آموزشی، کتاب و نوشته های ارائه شده به دانشجو است.

جدول شماره ۲۱: آمار توصیفی مربوط به مواد آموزشی زبان انگلیسی (گویه شماره ۱۳)

| گزینه انتخابی | فراوانی | درصد |
|---------------|---------|------|
| کاملاً مخالفم | ۵۹      | ۳۲.۶ |
| مخالفم        | ۶۹      | ۳۸.۱ |
| نظری ندارم    | ۳۲      | ۱۷.۷ |
| موافقم        | ۱۹      | ۱۰.۵ |
| کاملاً موافقم | ۲       | ۱.۱  |
| کل            | ۱۸۱     | ۱۰۰  |

همان‌طور که جدول شماره ۲۱ نشان می‌دهد بیش از ۷۰ درصد دانشجویان بر این باور هستند که مواد آموزشی و کتاب‌های استفاده‌شده برای یادگیری زبان کارایی لازم را ندارد و فقط حدود ۱۲ درصد دانشجویان با این گزاره موافق هستند که مواد آموزشی زبان انگلیسی (مثلاً کتاب‌های آموزشی) در یکی از دانشگاه‌های نیروهای مسلح مناسب است.

جدول شماره ۲۲ نتایج آزمون تی‌تک نمونه‌ای در حوزه چالش‌های مربوط به مواد و منابع آموزشی را نشان می‌دهد.

| جدول شماره ۲۲: آزمون تی‌تک نمونه‌ای حوزه منابع آموزشی |       |     |                 |                                           |       |       |
|-------------------------------------------------------|-------|-----|-----------------|-------------------------------------------|-------|-------|
| Test Value = 2.5                                      |       |     |                 |                                           |       |       |
|                                                       |       |     |                 | 95% Confidence Interval of the Difference |       |       |
|                                                       | t     | Df  | Sig. (2-tailed) | Mean Difference                           | Lower | Upper |
| Materials                                             | -3.70 | 180 | .00             | -.21                                      | -.33  | -.10  |

نتایج آزمون تی-تک نمونه/ی (جدول شماره ۲۲) نشان می‌دهد که در حوزه مواد و منابع آموزشی، تفاوت معناداری بین میانگین جامعه آماری یعنی  $M=2.5$  و میانگین جامعه نمونه یعنی  $M=2.28$  (جدول شماره ۲۰) وجود دارد و نمره میانگین مربوط به دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به چالش‌های مربوط به مواد و منابع آموزشی، به صورت معناداری کمتر از نمره میانگین جامعه آماری است.

$$t(180) = -3.70, p = 0.00$$

بنابراین فرضیه صفر (بین میانگین نمرات دانشجویان و جامعه آماری در حوزه چالش‌های مربوط به مواد و منابع آموزشی تفاوت معناداری وجود ندارد) رد می‌شود و فرض جایگزین پذیرفته می‌شود.

چالش‌های موجود آموزش زبان‌های خارجی در حوزه مسئولین و فرماندهان نتایج مربوط به دیدگاه دانشجویان نسبت به چالش‌های موجود آموزش زبان‌های خارجی در حوزه مسئولین و فرماندهان در سطح یکی از دانشگاه‌های نیروهای مسلح در جدول شماره ۲۳ آورده شده است.

جدول شماره ۲۳: آمار توصیفی مربوط به دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به چالش‌های آموزش زبان‌های خارجی در حوزه مسئولین و فرماندهان

| شاخص         | گویه ۱۰ | گویه ۲۲ | میانگین کل<br>مسئولین و فرماندهان | نمره حوزه |
|--------------|---------|---------|-----------------------------------|-----------|
| تعداد        | ۱۸۱     | ۱۸۱     | ۱۸۱                               |           |
| میانگین      | ۲.۵۷    | ۲.۴۰    | ۲.۴۸                              |           |
| میان         | ۲       | ۲       | ۲.۵                               |           |
| نما          | ۲       | ۱       | ۳                                 |           |
| انحراف معیار | ۱.۱۵    | ۱.۲۵    | ۱.۰۲                              |           |

همان‌طور که جدول شماره ۲۳ نشان می‌دهد میانگین نمره دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به چالش‌های آموزش زبان‌های خارجی در حوزه فرماندهان عبارت است از (میانگین برابر ۲.۴۸، انحراف معیار ۱.۰۲) یعنی دانشجویان بر این باورند مسئولین و فرماندهان آنها (از جمله فرماندهان گروهان و گردان) نسبت به یادگیری زبان خارجی حمایت‌های لازم را انجام نمی‌دهند.

جدول شماره ۲۴ به تفکیک گویه ها نشان دهنده نگرش مسئولین و فرماندهان نسبت به

یادگیری زبان های خارجی در سطح دانشگاه است.

| جدول شماره ۲۴: توزیع فراوانی چالش های مربوط به مسئولین و فرماندهان (گویه شماره ۱۰) |         |       |
|------------------------------------------------------------------------------------|---------|-------|
| گزینه انتخابی                                                                      | فراوانی | درصد  |
| کاملاً مخالفم                                                                      | ۴۰      | ۲۲.۱۰ |
| مخالفم                                                                             | ۵۱      | ۲۸.۲۰ |
| نظری ندارم                                                                         | ۳۹      | ۲۱.۵۰ |
| موافقم                                                                             | ۴۸      | ۲۶.۵۰ |
| کاملاً موافقم                                                                      | ۳       | ۱.۷۵  |
| کل                                                                                 | ۱۸۱     | ۱۰۰   |

همان طور که جدول شماره ۲۴ نشان می دهد درصد کمی از دانشجویان (حدود ۲۸

درصد یعنی ۵۱ نفر) با این دیدگاه موافق هستند که مسئولین و فرماندهان نسبت به یادگیری زبان های خارجی در سطح دانشگاه دیدگاه مثبتی دارند.

همچنین جدول شماره ۲۵ نشان دهنده میزان فراوانی و درصد دیدگاه دانشجویان حوزه فرماندهان گروهان و گردان است. همان طور که جدول زیر نشان می دهد اکثر دانشجویان (بیش از ۵۷ درصد یعنی ۱۰۴ نفر) بر این باور هستند که فرماندهان گروهان و گردان نسبت به یادگیری زبان خارجی دیدگاه مثبتی ندارند. در مقابل فقط ۲۷ درصد دانشجویان بر این باور هستند که دیدگاه فرماندهان نسبت به یادگیری زبان های خارجی مثبت است.

| جدول شماره ۲۵: توزیع فراوانی دیدگاه دانشجویان در حوزه مسئولین و فرماندهان (گویه شماره ۲۲) |         |      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------|------|
| گزینه انتخابی                                                                             | فراوانی | درصد |
| کاملاً مخالفم                                                                             | ۵۹      | ۳۲.۶ |
| مخالفم                                                                                    | ۴۵      | ۲۴.۹ |
| نظری ندارم                                                                                | ۲۷      | ۱۴.۹ |
| موافقم                                                                                    | ۴۵      | ۲۴.۹ |
| کاملاً موافقم                                                                             | ۵       | ۲.۸  |
| کل                                                                                        | ۱۸۱     | ۱۰۰  |

جدول شماره ۲۶ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای در حوزه چالش‌های مربوط به مسئولین و فرماندهان را نشان می‌دهند.

| جدول شماره ۲۶: آزمون تی تک نمونه‌ای حوزه مسئولین و فرماندهان |   |     |                 |                 |       |       |
|--------------------------------------------------------------|---|-----|-----------------|-----------------|-------|-------|
| Test Value = 2.5                                             |   |     |                 |                 |       |       |
| 95% Confidence Interval of the                               |   |     |                 |                 |       |       |
| Mean Difference                                              |   |     |                 |                 |       |       |
|                                                              | T | df  | Sig. (2-tailed) | Mean Difference | Lower | Upper |
| Stakeholders                                                 | - | 180 | .88             | -.011           | -.16  | .13   |

نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای (جدول شماره ۲۶) نشان می‌دهد که در حوزه مسئولین و فرماندهان، تفاوت معناداری بین میانگین جامعه آماری یعنی  $M=2.5$  و میانگین جامعه نمونه یعنی  $M=2.48$  (جدول شماره ۲۳) وجود ندارد.

$$t(180) = -0.14, p = .88$$

بنابراین فرضیه صفر (بین میانگین نمرات دانشجویان و جامعه آماری در حوزه چالش های مربوط به مسئولین و فرماندهان تفاوت معناداری وجود ندارد.) پذیرفته می شود.

### خلاصه نتایج

این پژوهش به آسیب شناسی آموزش زبان های خارجی دانشجویان در سطح یکی از دانشگاه های نیروهای مسلح از منظر زبان آموزان پرداخته است. در این تحقیق با استفاده از رویکرد تحقیق آمیخته محققان بر آن بودند که محورهای موثر بر این چالش ها را مشخص نمایند. این پژوهش نشان می دهد که چالش ها در حوزه های بافت آموزشی، زبان آموزان، استادان، رویکردهای آموزشی، مواد و منابع آموزشی و مسئولین و فرماندهان وجود دارد. تحلیل آماری نشان می دهد نتایج به دست آمده در تمام حوزه ها به غیر از حوزه مسئولین و فرماندهان معنادار بود. در حوزه بافت آموزشی مهمترین چالش ها عدم وجود تنوع فعالیتهای آموزشی و ضعف امکانات آموزشی و یا عدم استفاده بهینه از امکانات آموزشی به دلیل وجود محدودیت ها و قوانین سازمانی و فراسازمانی، همچنین عدم اختصاص زمان مناسب برای یادگیری زبان، خستگی دانشجویان و عدم اختصاص زمان خارج از کلاس از دیگر چالش های حوزه بافت آموزشی بود. چالش های مرتبط با حوزه زبان آموزان نشان دهنده عدم وجود انگیزه لازم برای یادگیری زبان با وجود علاقمندی زبان آموزان به یادگیری زبان های خارجی بود. تحلیل داده ها نشان می دهد استادان آموزش زبان در سطح دانشگاه یک نقطه قوت بحث آموزش زبان های خارجی به شمار می روند.

همچنین نتایج بیانگر آن است که چالش‌های اساسی آموزش زبان‌های خارجی در حوزه رویکردهای آموزشی وجود دارد. ازجمله این چالش‌ها عدم وجود راهبردهای مناسب آموزش زبان‌های خارجی در سطح دانشگاه، عدم مشارکت فعالانۀ زبان‌آموزان، عدم وجود تکنیک‌ها و روش‌های آموزشی مناسب، عدم روشنی اهداف آموزش زبان‌های خارجی در سطح دانشگاه و عدم هماهنگی بین رویکرد اتخاذشده تدریس و نیازهای سازمانی است. یکی از مهمترین چالش‌های موجود آموزش زبان‌های خارجی در حوزه مواد و منابع آموزشی بوده است. نتایج تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که مواد آموزشی و کتاب استفاده‌شده برای یادگیری زبان هم در بخش محتوا و هم در بخش فرم کارایی لازم را ندارند. این کتاب‌ها از وجود فن‌آوری‌های نوین آموزشی بی‌بهره هستند. همچنین کیفیت نامطلوب چاپ کتاب، عدم جذابیت آن، استفاده از کتاب‌های دست‌دوم (با تمرین‌های حل‌شده) ازجمله مشکلات موجود در حوزه منابع آموزشی است. در حوزه مسئولین و فرماندهان دیدگاه بر این است که در سطح کلان حمایت‌هایی وجود دارد اما این حمایت‌ها در سطح خرد و عملیاتی، ناکافی است.

به‌طور کلی، نتایج به‌دست‌آمده در قسمت کیفی تاییدکننده نتایج به‌دست‌آمده در قسمت کمی مطالعه است. در مورد امکانات آموزشی، نتایج قسمت کمی مطالعه نشان می‌دهد که میانگین نمرۀ دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به چالش‌های آموزش زبان‌های خارجی در حوزه بافت آموزشی نسبتاً کم است. دلیل پایین بودن این معیار را می‌توان در قسمت کیفی مطالعه جستجو نمود که دانشجویان به مواردی مانند رویکردهای آموزشی، محدودیت‌ها و قوانین سازمانی در استفاده از امکانات آموزشی، منابع آموزشی و عدم اختصاص زمان برای استفاده از امکانات آموزشی اشاره نموده‌اند. همچنین در قسمت کمی این مطالعه، نتایج نشان می‌دهد که

میزان شاخص گستردگی و تنوع فعالیت‌های کلاسی یادگیری زبان انگلیسی در سطح دانشگاه پایین است. عدم وجود فضای آموزشی مناسب ویژه آموزش زبان‌های خارجی در سطح دانشگاه، عدم انگیزش محیط آموزشی، عدم استفاده بهینه از امکانات آموزشی و عدالت آموزشی از مواردی بودند که در قسمت کیفی مطالعه به دست آمد.

نتایج کمی نشان می‌دهد که دانشجویان نسبت به یادگیری زبان انگلیسی علاقمند هستند. نتایج تحلیل کیفی نشان می‌دهد که دانشجویان انگیزه زیادی برای یادگیری زبان دارند اما به دلیل عدم وجود عوامل انگیزشی (مانند کمبود زمان اختصاصی برای درس زبان، عامل نمره و منابع آموزشی)، انگیزه آنها برای یادگیری زبان‌های خارجی در دانشگاه کاهش یافته است. در مورد نقش معلم، نتایج کمی نشان می‌دهد که میانگین نمره دیدگاه زبان‌آموزان نسبت به عملکرد استادان آموزش زبان‌های خارجی نسبتاً بالا است و نشان‌دهنده انگیزه بالای معلمان در تدریس زبان انگلیسی است. نتایج به دست آمده از قسمت کیفی مطالعه نیز نشان می‌دهد که اساتید زبان انگلیسی در سطح دانشگاه از سطح دانش خوب و بالایی برخوردار هستند. همچنین آنها در مدیریت کلاسی توانمند هستند و تلاش بسیاری در تدریس دارند و در تلاش هستند در زبان‌آموزان روحیه و انگیزه ایجاد کنند و علاقمندی بسیاری به کارشان دارند. اما عواملی وجود دارد که بر موفقیت معلمان تاثیر می‌گذارد. عواملی مانند کمبود وقت، رویکردهای آموزشی در آموزش زبان انگلیسی در سطح دانشگاه، عدم استفاده از روش‌های انگیزشی، مناسب نبودن منابع آموزشی و عدم وجود امکانات آموزشی مناسب از جمله عوامل بازدارنده ذکر شده توسط دانشجویان بودند.

نتایج این تحقیق در قسمت کمی بیانگر این است که به طور کلی شرکت کنندگان نسبت به مناسب بودن رویکردهای آموزشی دیدگاه مثبتی نداشتند. در بخش کیفی مشخص می شود که عدم وجود هدف و همچنین برنامه مدون یکی از چالش های اساسی در آموزش زبان های خارجی در سطح دانشگاه است. نتایج به دست آمده در بخش کیفی تایید کننده نتایج به دست آمده در قسمت کمی است. با در نظر گرفتن مفهوم نیازهای سازمانی، در قسمت کیفی مشخص می شود که از منظر زبان آموزان، رویکرد اتخاذ شده در تدریس زبان های خارجی در سطح دانشگاه با نیازهای سازمانی هماهنگی ندارد به طوری که نیازهای سازمانی بر مهارت گفتاری تاکید می کنند ولی تمرکز رویکرد آموزشی موجود، بر مهارت خواندن و در نهایت ترجمه است. نتایج به دست آمده در قسمت کمی و کیفی مطالعه بیانگر این مطلب است که مواد آموزشی و کتاب استفاده شده برای یادگیری زبان کارایی لازم را ندارد. چالش های موجود در این حوزه هم به محتوا و هم به فرم ارتباط داده می شود. در قسمت کمی نتایج نشان می دهند دانشجویان بر این باورند مسئولین و فرماندهان آنها نسبت به یادگیری زبان خارجی حمایت های لازم را انجام نمی دهند. در قسمت کیفی یافته های به دست آمده در این حوزه نشان می دهد که این چالش بیشتر در حوزه خرد نمایان است و در بخش کلان، به آموزش و یادگیری زبان توجه ویژه ای وجود دارد.

### تفسیر نتایج

نتایج به دست آمده از این پژوهش تایید کننده برخی از نتایج به دست آمده در پیشینه تحقیق در حوزه چالش های تدریس آموزش زبان های خارجی است. همان طور که در ادبیات تحقیق به آن اشاره شد تحقیقات انجام شده بیانگر چالش هایی در تدریس زبان انگلیسی به عنوان یک زبان خارجی در حوزه های مختلف از جمله برنامه درسی، معلم و زبان آموز در نظام آموزشی ایران

است. همچنین این مطالعات (برای مثال بهروزی و آموزگار، ۲۰۱۴؛ غلامی و همکاران، ۱۳۹۶؛ ضرابی و برون، ۲۰۱۷) نشان داده‌اند که بیشتر معلمان زبان در سیستم آموزش و پرورش کشور از روش‌های سنتی استفاده می‌کنند در حالی که روش ارتباطی، به عنوان شناخته شده ترین روش مورد استفاده بسیاری از مکان‌های آموزشی در دنیا بوده است. این پژوهش نشان می‌دهد که همچنان چالش‌های مطرح شده در پیشینه پژوهش (غلامی و همکاران، ۱۳۹۶) در اشکال و بافت‌های مختلف وجود دارند. این چالش‌ها بافت محور هستند و هر بافت علاوه بر چالش‌های عمومی، چالش‌های خاص خود را دارد. برای مثال از آنجایی که این پژوهش در یک بافت نظامی انجام گرفت چالش‌هایی در حوزه مسئولان (در اینجا فرماندهان) وجود داشت که این چالش‌ها مختص یک محیط نظامی است. این مهم به همه دست‌اندرکاران این نکته را گوشزد می‌کند که شرایط مناسب را برای تدریس و یادگیری زبان‌های خارجی فراهم کنند تا موانع موجود در این راه برطرف شود. در این راستا، نکته قابل توجه این است که در هر سیستم آموزشی (از جمله سیستم آموزشی در یک دانشگاه نظامی) افراد زیادی در فرآیند آموزش زبان‌های خارجی دخیل هستند و به دنبال آن هزینه‌های زیادی برای اجرای فرآیند آموزش صرف می‌شود. زبان‌آموزان ساعت‌ها وقت برای این امر اختصاص می‌دهند تا زبان جدیدی فراگیرند با این حال این فرآیند به نتیجه دلخواه ختم نمی‌شود و زبان‌آموزان نمی‌توانند از زبان به صورت کاربردی و در ارتباط با دیگران استفاده کنند.

یکی از دلایل عدم یادگیری زبان به صورت کاربردی و ارتباطی، تاکید بر تدریس زبان انگلیسی با رویکرد گرامر-ترجمه بوده است. تحقیقات گذشته هم این مساله را به عنوان یکی از چالش‌های مهم تدریس زبان‌های خارجی در سطح دانشگاه‌های ایران عنوان می‌کنند. روش

گرامر-ترجمه دو هدف داشت. هدف اولیه این روش تقویت توانایی خواندن دانشجویان به زبان خارجی بود تا حدی که آنها بتوانند متون ادبی را به زبان خارجی بخوانند. هدف دیگر آن تقویت نظم ذهنی عمومی دانشجویان بود و هیچ تأکیدی بر مهارت‌های شنیداری و گفتاری به زبان خارجی نبود. به دلیل عدم موفقیت روش گرامر-ترجمه روش‌های دیگری برای تدریس زبان دوم معرفی شدند. یکی دیگر از مهمترین چالش‌های که در فرایند یادگیری زبان دوم می‌تواند وجود داشته باشد عدم انگیزه و یا انگیزه پایین زبان‌آموزان است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که دانشجویان در سطح دانشگاه باینکه علاقه زیادی به یادگیری زبان دارند به دلایل مختلف از انگیزه بالایی برخوردار نیستند. با در نظر گرفتن این حقیقت که تعداد بسیار زیادی از دانش‌آموزان به کلاس‌های زبان آموزشگاه و خارج از مدرسه می‌روند می‌توان نتیجه گرفت دانش‌آموزان به یادگیری زبان خارجی به‌ویژه انگلیسی علاقمند هستند و انگیزه لازم برای ادامه یادگیری آن زبان را دارند. به همین دلیل است که برخی از کارشناسان، ضعف دانش‌آموزان ایرانی را به فضای آموزش رسمی ارتباط می‌دهند و باور دارند دانش‌آموزان ایرانی علاقمند به یادگیری زبان هستند و انگیزه لازم را هم دارند ولی مشکلات و چالش‌های متعدد موجود آموزشی از انگیزه آنها در یادگیری زبان دوم کاسته است.

تحقیقات انجام‌شده در حوزه یادگیری زبان‌های خارجی عوامل زیادی را در فرآیند یادگیری یک زبان خارجی معرفی می‌کند. یاشیما و همکاران (۲۰۰۴)<sup>۱</sup> در تحقیقی بیان می‌کند که عواملی مانند منابع آموزشی مناسب، برنامه درسی و آموزشی مناسب، درگیر کردن زبان‌آموزان در فرآیند یادگیری، انگیزه، ایجاد محیط مناسب و خالی از استرس، سهم‌کردن

---

<sup>۱</sup> Yashima et al. (2004)

معلمان، والدین و مسولان در تصمیم‌گیری‌های سیستم آموزشی و توانمندی معلمان، به‌کارگیری مهارت‌های یادگرفته‌شده توسط زبان‌آموز و دسترسی به برنامه‌های آموزشی و درسی نقش بسزایی دارند. نتایج به‌دست‌آمده از این تحقیق هم بیانگر همین چالش‌ها در آموزش و یادگیری زبان انگلیسی است. تحقیقات انجام‌شده در ایران بیانگر این مطلب است که در نظام آموزشی کشور عوامل دخیل در آموزش و یادگیری زبان انگلیسی درحوزه‌های مختلف ازجمله برنامه درسی، معلم و زبان‌آموز با چالش‌هایی مواجه بوده است (غلامی و همکاران، ۱۳۹۶). این درحالی است که مشخصه‌های تدریس معلمان زبان در کلاس‌های درس، میزان مشارکت دانشجویان، مطابقت روش تدریس درعمل با روش‌های تدریس‌شده در دوران تربیت مدرس و عوامل مرتبط با معلم، میزان مفیدبودن مطالب درسی و آموزشی از مهم‌ترین ویژگی‌هایی است که بر یادگیری زبان‌آموزان تأثیر می‌گذارد. به دلیل رویکرد آموزشی به‌کاررفته در سطح دانشگاه و منابع آموزشی موجود در بحث آموزش زبان‌های خارجی اکثر استادان زبان در سطح دانشگاه مانند بیشتر معلمان زبان در سیستم مدارس و آموزش‌وپروش کشور از روش‌های سنتی استفاده می‌کنند. درحالی‌که روش ارتباطی به‌عنوان شناخته‌شده‌ترین روش مورد استفاده بسیاری از مکان‌های آموزشی در دنیا بوده است.

### محدودیت‌های تحقیق

در انجام این تحقیق، نگارندگان با محدودیت‌هایی مواجه بودند. اگر چه نگارندگان این پژوهش به‌عنوان استادان زبان انگلیسی چندین سال در بافت تحقیق تدریس نموده‌اند و با چالش‌های موجود و دیدگاه‌های مسئولان آشنایی نسبی دارند، عدم بررسی دیدگاه‌های اساتید و مسئولان ازجمله محدودیت‌ها و ضعف‌های این تحقیق است. این پژوهش تنها به بررسی

دیدگاه زبان‌آموزان پرداخته است درحالی‌که برای داشتن فهم عمیق از موضوع مورد مطالعه نیاز است که بررسی علمی در مورد دیدگاه سایر عناصر موثر در فرآیند آموزش و یادگیری زبان دوم صورت گیرد. از دلایل عدم تمرکز در حوزه مسئولان و اساتید می‌توان به محدودیت‌هایی اشاره نمود که در طول فرآیند پژوهش رخ داد. در ابتدا این پژوهش به‌عنوان یک کار تیمی تعریف شده بود و چندین محقق در آن دخیل بودند. اما در طول فرآیند پژوهش به دلایل مختلفی مانند ماموریت‌های سازمانی، عدم انگیزه کافی مشارکت‌کنندگان در تحقیق و محدودیت‌های سازمانی تعدادی از افراد دخیل در پژوهش، از تیم جدا شدند. البته نویسندگان این پژوهش تلاش نمودند که با بررسی موضوع مورد بحث از جنبه‌های مختلف به افزایش اعتماد و اعتبار پژوهش کمک نمایند تا دیدگاه جامعی نسبت به موضوع ارائه شود.

### پیشنهادهات و راهکارها

براساس نتایج این پژوهش و تحقیقات مشابه می‌توان پیشنهادهایی به مسئولان امر و دست‌اندرکاران ارائه نمود تا براساس داده‌های علمی بتوان در بهترشدن فرآیند یادگیری و آموزش کمک کرد. در نظام آموزشی ایران تمامی دانش‌آموزانی که مدرک دیپلم اخذ می‌کنند حداقل شش سال درس عمومی زبان انگلیسی را می‌گذرانند. باین‌حال بسیاری از کارشناسان و زبان‌شناسان این نوع آموزش را فقط اتلاف هزینه و زمان می‌دانند. شاهد این ادعا، عدم توانایی بسیاری از دانش‌آموزان ایرانی در به‌کارگیری زبان انگلیسی حتی در سطوح مقدماتی است. این درحالی است که برخی از دانش‌آموزان هم‌زمان با مدرسه، در کلاس‌های آموزشگاه‌های آزاد شرکت می‌کنند. وضعیت این دسته نسبتاً بهتر است و این به دلیل رویکردی است که در آموزشگاه‌های آزاد اتخاذ می‌شود. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان نتیجه گرفت که آموزش

زبان انگلیسی حداقل در سطوح دانشگاه کاربردی نیست و علت را می توان در عدم فراگیری مهارت های چهارگانه زبان (خواندن، نوشتن، مهارت گفتاری و مهارت شنیداری) جستجو کرد. تحقیقات آینده می توانند برای دستیابی به راه حل این چالش ها از روش های تحقیق کمی، کیفی و یا روش های ترکیبی استفاده کنند تا بتوانند تحولی در حوزه آموزش و یادگیری زبان های خارجی در سطح دانشگاه ایجاد نمایند تا منجر به تحول بنیادین در حوزه آموزش زبان های خارجی در سطح سایر دانشگاه های نظامی شود. با توجه به نتایج به دست آمده در حوزه استادان زبان، اختصاص زمان بیشتر به آموزش زبان دوم، تحول رویکردها و منابع آموزشی و استفاده بهینه از امکانات آموزشی پیشنهاد می شود. با توجه به توانمندی اساتید در مدیریت کلاسی، علاقمندی آنها به تدریس و مهارت های تدریس، برگزاری دوره های دانش افزایی که در آنها این تجربیات به اشتراک گذاشته شود، از جمله پیشنهادات در این حوزه می باشد. با توجه به چالش های موجود در آموزش زبان های خارجی در سطح دانشگاه تحول اساسی در بخش های مختلف از جمله ساختار سازمانی، منابع آموزشی و رویکردهای آموزشی با توجه به رویکردهای آموزشی نوین مورد نیاز است. به همین دلیل تهیه و تدوین طرح هایی که بتوانند این نیازها را عملیاتی نمایند از اهمیت فراوانی برخوردار است. ارتقا و افزایش مهارت زبانی دانشجویان نیازمند یک ساختار منسجم و یکپارچه سازمانی است که بتواند برنامه ریزی ها برای رسیدن به اهداف تعیین شده را انجام دهد. با توجه به وجود چالش هایی در حوزه منابع درسی، تغییر و بازنگری اساسی محتوای آموزشی و کتاب های درسی، مورد نیاز است. با توجه به نتایج این تحقیق، رویکرد، محتوا و اهداف آموزشی کتاب ها نیازهای سازمانی را برآورده نمی کنند. همچنین پیشنهاد می شود چالش های آموزش و یادگیری زبان انگلیسی از دیدگاه سایر افراد

دخیل در فرآیند آموزش (مانند اساتید، مسئولان و فرماندهان) نیز انجام شود تا آنها با در نظر گرفتن روش‌های مختلف تحقیق، فرآیند آموزش و یادگیری را بررسی می‌کنند. نتایج به‌دست‌آمده در حوزه مسئولین و فرماندهان معنادار نبود و نمی‌توان این نتایج را به جامعه بزرگتر تعمیم داد. با این حال نتایج به‌دست‌آمده در بافت این تحقیق نشان می‌دهد از منظر دانشجویان به‌طور کلی فرماندهان و مسئولان در سطح کلان (مانند فرمانده دانشگاه) به آموزش و یادگیری زبان توجه ویژه‌ای دارند اما در سطح خرد (مانند فرماندهان گروهان) توجه کافی وجود ندارد. در نتیجه آگاه‌سازی مسئولین و فرماندهان در حوزه خرد اهمیت پیدا می‌کند. ایجاد شرایط و بسترهای مناسب آموزش زبان توسط فرماندهان یگان‌ها، در اولویت قرار دادن آموزش زبان توسط فرماندهان یگان‌ها، رفع قوانین دست‌وپاگیر سازمانی و عدالت آموزشی می‌تواند راهکارهای پیشنهادی در حوزه مسئولین و فرماندهان برای بافت تحقیق باشد.

- Alshehri, M. (2025). Experiences and perceptions of Saudi EFL teachers on professional development in technology integration into teaching. *Saudi Journal of Language Studies*, 5(1), 17–33.
- Ballinger, C., & Davey, C. (1998). Designing a questionnaire: An overview. *British Journal of Occupational Therapy*, 61(12), 547-550.
- Behroozi, M., & Amoozegar, A. (2014). Challenges to English language teachers of secondary schools in Iran. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 136, 203-207.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative* (p. 676). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Dörnyei, Z., & Taguchi, T. (2009). *Questionnaires in second language research: Construction, administration, and processing*. Routledge.
- Gall, M. D., Borg, W. R., & Gall, J. P. (1996). *Educational research: An introduction*. Longman Publishing
- Moharami, M., & Daneshfar, S. (2022). The political climate of English language education in Iran: A review of policy responses to cultural hegemony. *Issues in Educational Research*, 32 (1), 248–263.
- Oxford, R. (1994). *Language learning strategies: An update*. Washington DC: ERIC Clearinghouse on Languages and Linguistics, Center for Applied Linguistics.
- Saleh, A. M., & Al-Khawaldeh, A. H. (2023). An investigation on the pedagogical challenges that English teachers face in Jordan. *International Journal of English Language Education*, 8(4), 11–23. <https://doi.org/10.5296/ijelev8i4.21561> Yashima, T.,
- Razmjoo, L. (2001). Developing guidelines for a new curriculum for the English translation BA program in Iranian universities. *Translation Journal*, 6(2), 143-161.
- Yashima, T., Zenuk-Nishide, L., & Shimizu, K. (2004). The influence of attitudes and affect on willingness to communicate and second language communication. *Language learning*, 54(1), 119-152.

Zarrabi, F., & Brown, J. R. (2017). English language teaching and learning analysis in Iran. *International Journal of Educational and Pedagogical Sciences*, 9(10), 3485-3493.